

**MAHEPÕLLUMAJANDUS EESTIS
ORGANIC FARMING IN ESTONIA**

2008

Toimetanud Airi Vetemaa, Merit Mikk
Tõlkinud Ea Greenwood, Steven Greenwood
Fotod Merit Mikk, Airi Vetemaa, Urmas Visse
Täname Eve Ader, Egon Palts, Urmas Visse
Kujundanud Hele Hanson-Penu / Heigo Kütt / Ecoprint
Koostanud Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus
Välja andnud Põllumajandusministeerium

Edited by Airi Vetemaa, Merit Mikk
Translated by Ea Greenwood, Steven Greenwood
Photos by Merit Mikk, Airi Vetemaa, Urmas Visse
Special thanks to Eve Ader, Egon Palts, Urmas Visse
Design by Hele Hanson-Penu / Heigo Kütt / Ecoprint
Compiled by Estonian Organic Farming Foundation
Published by Ministry of Agriculture, Republic of Estonia

ISBN 978-9985-9949-8-6

Tallinn 2009

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
Mis on mahe- ehk ökoloogiline põllumajandus?	5
Mahepõllumajanduse areng Eestis.....	7
Mahepõllumajanduslik taimekasvatus	15
Mahepõllumajanduslik loomakasvatus.....	17
Mahetoidu töötlemine	20
Mahetöötledjad.....	21
Mahetoidu turustamine.....	23
Õigusaktid.....	25
Kontroll.....	26
Märgistamine	28
Mahepõllumajanduse arengukava	31
Mahepõllumajanduse toetus	33
Kontaktid.....	35

Contents

Introduction.....	4
What is organic farming?	6
Development of organic farming in Estonia	10
Organic plant production	16
Organic animal husbandry.....	18
Processing of organic food.....	20
Organic processors	21
Organic food in the marketplace	24
Legal acts.....	25
Control.....	27
Labelling.....	29
Organic farming action plan.....	32
Organic farming support.....	34
Contacts.....	35

Sissejuhatus

Mahepõllumajandus on üha populaarsem kogu maailmas. 2006. aastal oli maailma mahepõllumajandusliku maa pindala 30,5 miljonit hektarit ja mahetootjate arv üle 700 000, sellest Euroopas oli 7,5 miljonit hektarit ja 205 500 tootjat. Maailma maheturu mahuks hinnati rohkem kui 455 miljardit krooni.

Mahetoidu ostueelistuse peamiste põhjustena nimetavad tarbijad eelkõige, et mahetoit on tervislik, maitsev ja GMO-vaba ning mahetootmine keskkonnasõbralik ja tagab loomade heaolu.

Eestis on kiiresti laienenud eelkõige mahepõllumajanduslik taim- ja loomakasvatus. Mahemaa pind on võrreldes 2000. aastaga suurenenud ligi üksteist korda. Paraku pole töötlemine ja turustamine suutnud tootmise kasvuga sammu pidada. Mahesektori laienemist toetavad Eesti mahepõllumajanduse arengukava 2007-2013 ja maaelu arengukava aastateks 2007-2013.

Introduction

Organic farming is growing in popularity everywhere in the world. There were 30,5 million hectares of organic land and 700,000 organic producers in the world in 2006. Out of this 7,5 million hectares and 205 500 farmers were in Europe.

World organic market size was estimated to be close to 30 billion EUR.

Consumers identify several intersecting reasons for preferring organic products over conventional. Organic food is regarded as more healthy and tasty, and more likely to carry a guarantee of safety such as being GMO-free or non-irradiated.

Many consumers regard the purchasing of organic products as a way to contribute to environmental protection and animal welfare.

In Estonia, organic land has expanded by eleven times since 2000, but processing and marketing has not kept up with this growth. The Estonian Organic Farming Action Plan 2007-2013 and the Estonian Rural Development Plan 2007-2013 will contribute to the expansion of the organic sector in Estonia.

Mis on mahe- ehk ökoloogiline põllumajandus?

Mahe- ehk ökoloogilise põllumajanduse olulisemad põhimõtted taime- ja loomakasvatuses:

- mullaviljakuse säilitamiseks ja suurendamiseks antakse mulda piisavalt orgaanilist ainet, soodustatakse mulla bioloogilist aktiivsust ning haritakse seda sobival viisil ja optimaalsel ajal. Mulla toitainearvud täiendatakse libliköeliste poolt seotud lämmastiku ja orgaaniliste väetistega, püütakse takistada toitainete kadu;
- mineraalset lämmastikväetist ei kasutata;
- valdavalt kasutatakse ennetavaid, looduslikel protsessidel põhinevaid umbrohu, haiguste ja kahjurite tõrje meetodeid. Rakendatakse sobivaid külvikordi, kasvatatakse kahjustuskindlamaid sorte, soodustatakse kahjustajate looduslike vaenlaste (nt röövtoidulised putukad) esinemist. Vajadusel võetakse appi otsene tõrje (nt mehaaniline umbrohutõrje, biotõrje);
- peetakse tähtsaks loomade heaolu. Loomad saavad loomulikult käituda (nt sead tuhnida, kanad siblida), pääsevad karjamaale või välialale ja söövad mahesööta. Hormoonpreparaate loomade kasvu ja toodangu suurendamiseks ning sünteetilisi ravimeid haiguste ennetuseks ei kasutata. Loomade arv hoitakse tasakaalus põllumajandusmaa suurusega;
- keelatud on geneetiliselt muundatud organismide (GMO), GMOdest või GMOdega toodetud toodete kasutamine;
- soodustatakse elustiku mitmekesisust kui tootmisprotsessi olulist tuge;
- mahetootmise alustamise järel rakendub üleminekuaeg, mil tuleb järgida mahepõllumajanduse nõudeid, kuid oma toodangut veel mahetootena märgistada ei saa.

Mahetoidu töötlemisel on lubatud lisaainete loetelus vaid väike hulk aineid. Sünteetiliste lõhna- ja värvainete, GMOde ja ioniseeriva kiirguse kasutamine lubatud ei ole.

What is organic farming?

The most important principles of organic plant production and animal husbandry are:

- soil fertility is preserved and increased by maintaining organic matter levels, encouraging soil biological activity and using appropriate farming methods at the optimal time. Nutrients are provided by the biological nitrogen fixation action of legumes as well as effective recycling of organic material including crop residues and livestock manures;
- nitrogen fertilisers are not used;
- weed, disease and pest control relies primarily on preventive and natural methods; appropriate crop rotations are practised, resistant varieties are grown, natural predators are encouraged. If necessary, direct measures are used like mechanical weeding, etc.;
- animal welfare is important; the conditions are provided for natural behaviour, having access to grassland or outdoor areas, eating organic fodder. Hormone preparations for growth and synthetic preparations to prevent disease are not used. The number of animals kept is balanced with the size of the land;
- genetically modified organisms (GMOs) and products produced from or by GMOs are not used;
- biological diversity is preserved and enhanced as much as possible;
- the farmer has to go through conversion period after starting organic farming; during this period the produce from the farm cannot be labelled organic.

In processing of organic food only a few additives are allowed; synthetic flavourings, GMO-s and irradiation are not permitted in organic processing.

Mahepõllumajanduse areng Eestis

Eestis sai mahepõllumajandus alguse Eesti Biodünaamika Ühingu (EBÜ) moodustamisega 1989. aastal. EBÜ töötas ülemaailmse mahepõllumajandusorganisatsiooni IFOAM standardite alusel välja Eesti esimesed ökoloogilise põllumajanduse standardid, võttis kasutusele kaubamärgi ÖKO ning hakkas tootjaid kontrollima. 1992. a asutati piirkondlik organisatsioon Kagu-Eesti Bios, kes hiljem tegutses ka kontrollorganisatsioonina. 90-ndate alguses loodi ka mitu maakondlikku mahetootjate organisatsiooni (Saare-, Lääne- ja Viljandimaal).

Üheksakümnendate keskel mahepõllumajanduse areng mõnevõrra vaibus.

Uue tõusu alguseks saab lugeda aastat 1997, kui võeti vastu esimene mahepõllumajanduse seadus. Aktiivselt hakkas mahepõllumajanduse valdkonnas tegutsema Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus, kes korraldab koolitusi, annab välja infomaterjale ja viib ellu arendusprojekte.

2000. a asutati Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus, kes on samuti aktiivselt mahepõllumajanduse edendamise tegelema. Samal aastal loodi Põllumajandusministeeriumis keskkonnabüroo, kes vastutas ka mahepõllumajanduse valdkonna eest. 2004. aastast alates tegeleb selle valdkonnaga taimetervise osakonna mahepõllumajanduse büroo.

2003. aastal loodi esimene ja seni ainus mahetootjate ühistu TÜ Eesti Maheliha. Nagu nimigi ütleb, oli ühistu esialgne eesmärk tuua turule kodumaine maheliha. See eesmärk saavutati alles 2008. aastal. Töö käigus ühistu visioon laienes, tegelema hakati ka teiste tootegruppidega (teraviljatooted, köögi- ja puuvili) ning ligi 80 liikmega ühistu nimi on nüüd TÜ Eesti Mahe.

Viimastel aastatel on loodud mitu uut kohalikku tootjaorganisatsiooni (Saare-, Hiiu-, Harju- ja Pärnumaal).

2006. aasta juulis asutasid aktiivselt tegutsevad maheorganisatsioonid Mahepõllumajanduse Koostöökogu, kelle eesmärk on ühiselt seista mahepõllumajanduse hea käekäigu eest. Asutajaliikmed on MTÜ Eesti Biodünaamika Ühing, TÜ Eesti Maheliha, Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus, MTÜ Harju Mahetootjate Ühing, MTÜ Hiiumahe, MTÜ Läänemaa Mahetootjate Selts, MTÜ Saare Mahe ja MTÜ Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus. 2007. aastal lisandus koostöökogusse vastasutatud organisatsioon MTÜ Pärnu Mahe.

Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus ja Eesti Biodünaamika Ühing kuuluvad ka ülemaailmsesse mahepõllumajandusorganisatsiooni IFOAM.

Infot mahepõllumajanduse kohta saab mitmest allikast. Põllumajandusministeeriumi ja Euroopa Liidu toetusel on ilmunud mahetootmise ja -turustamise trükiseid, koostajateks peamiselt Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus ja Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus. Neist viimane annab 1996. aastast välja ajakirja „Mahepõllumajanduse leht“, mida on viimastel aastatel toetanud Põllumajandusministeerium.

Mahetootjatele pakutakse tasuta koolitusi. Neil, kes taotlevad mahetoetust, on koolitusel osalemine kohustuslik.

Tootjad saavad pöörduda ka mahenõustajate poole, töötlemisnõustajaid kahjuks pole.

Mahetootmise teadusuuringuid on Eestis tehtud üsna vähe. Sellega on peamiselt tegelenud Põllumajandusuuringute Keskus, Eesti Maaülikool, Jõgeva Sordiaretuse Instituut ja Eesti Maaviljeluse Instituut.

Mahetootmine on laienenud tempokalt (joonised 1 ja 2), üks põhjusi on alates 2000. aastast makstav hektaritoetus. 2008. aastal oli mahepõllumajandusliku maa pindala üle 87 tuhande hektari (ligi 10% kogu põllumajandusmaast) ning mahetootjaid 1245. Maheettevõtted on aasta-aastalt suurenenud, nende keskmine mahepõllumajandusmaa pind on 70 hektarit. Eesti suurima maheettevõtte pindala ulatub üle 1000 hektari.

Mahetootjate arvu poolest on esikohal Võrumaa, mahemaa

pindala poolest aga Saaremaa. Mahetootmine on levinum veel Viljandi-, Hiiu- ja Läänemaal (joonised 3 ja 4). Kõige suurem on mahepõllumajandusmaa osakaal Hiiumaal, kus see moodustab kogu põllumajandusmaast ligi kaks kolmandikku.

Võrreldes taime- ja loomakasvatusega on mahetöötlemise ja -turustamise areng olnud tagasihoidlikum. 2008. aasta lõpus oli mahepõllumajanduse registris 32 töötajat. Mahetooted jõuavad ostjateni peamiselt otsemüügi ja ökopoodide kaudu, üksikud tooted on müügil tavapoodides. Tarbijate huvi mahetoitu osta on aga tuntavalt suurenenud. Loodetavasti saavad ka mahetöötlemine ja -turustamine lähiajal hoogu juurde ning mahetoit jõuab kõigi soovijateni. Selline on ka 2007. aastal kinnitatud Eesti mahepõllumajanduse arengukava põhieesmärk.

Development of organic farming in Estonia

The development of Estonian organic farming began in 1989, when the Estonian Biodynamic Association (EBÜ) was founded. The Association used IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) standards to work out the first Estonian organic agriculture standards and started to use the trademark „ÖKO“ and also started to control the producers. In 1992 the regional organisation South-East Estonian Bios was established. Later it acted also as control body. In the beginning of the 90's several local organic organizations were founded (in Võru, Saare, Lääne and Viljandi County). In the middle of the 90's the development slowed down somewhat.

The year of 1997, when the first Estonian Organic Farming Act came into force, can be seen as the beginning of a new phase of development. The Centre for Ecological Engineering started actively organizing educational events, published informational brochures and brought to life development projects.

In 2000 the Estonian Organic Farming Foundation was created and has been very active in developing organic farming.

The Agri-Environment Bureau was founded by the Ministry of Agriculture in 2000. The bureau was responsible for the oversight of organic farming. From 2004 the Organic Agriculture Bureau of Plant Health Department assumed oversight responsibilities.

The first (and still the only) organic producers cooperative was founded in 2003, called Eesti Maheliha (Estonian Organic Meat). As the name suggests, the initial aim of the cooperative was to bring into the marketplace local organic meat products. This aim has been realized in 2008. In the course of time the union's vision widened and they started to include other food groups (grain products, vegetables and fruit). With a current membership of nearly 80, the organization has been renamed Eesti Mahe (Estonian Organic) in 2007.

Recent years have seen the creation of several new local production organisations – in Saare, Hiiu, Harju and Pärnu County.

In July 2006, eight organic farming organisations founded the Platform of Estonian Organic Farming Organisations, the main aim of which is to develop organic farming sector. All the active Estonian organic farming organisations took part in founding the platform: the Estonian Biodynamic Association, the Estonian Organic Meat, the Estonian Organic Farming Foundation, Harju Organic Farmer's Association, Hiiu Organic, Läänemaa Organic Farmers' Society, Saare Organic and the Centre for Ecological Engineering. The newly founded Pärnu Organic joined the platform in 2007.

The Estonian Organic Farming Foundation and The Estonian Biodynamic Association are also members of international organic farming organization IFOAM.

Information about organic farming can be found from many sources. With the support of the Ministry of Agriculture and the European Union several publications about organic production and marketing have been published, mainly put together by the Estonian Organic Farming Foundation and the Centre for Ecological Engineering. The latter organisation has also been publishing a quarterly organic magazine „Mahepõllumajanduse leht“ since 1996, recently with the support of the Ministry of Agriculture.

Organic producers are offered free courses. For those who apply for organic farming support money it is mandatory to take part in the course.

Producers can reach out for help from organic advisors, but unfortunately there are no advisers for processors.

Very little scientific research has been conducted in the organic arena in Estonia. The few studies that exist have been carried out by the Agricultural Research Centre, the Estonian University of Life Sciences, the Jõgeva Plant Breeding Institute and the Estonian Research Institute of Agriculture.

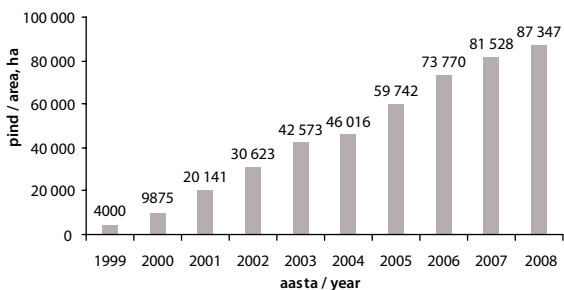
Organic production has grown rapidly (figure 1 & 2), one of the reasons being the financial support given per organic hectare since the year 2000. By 2008 organic land (ca 87 000 ha) was close to 10% of all agricultural land in use, with 1245 organic producers. The size of organic farmland has expanded from year to year, to an average area of 70 hectares. Estonia's largest organic farm has over 1000 hectares of land.

The largest number of organic producers is in Võru County, but the largest amount of organic land is in Saaremaa. Organic farming is also widespread in Viljandi, Hiiu and Lääne County (figure 3 & 4). In Hiiu County nearly two third of all agricultural land is organic.

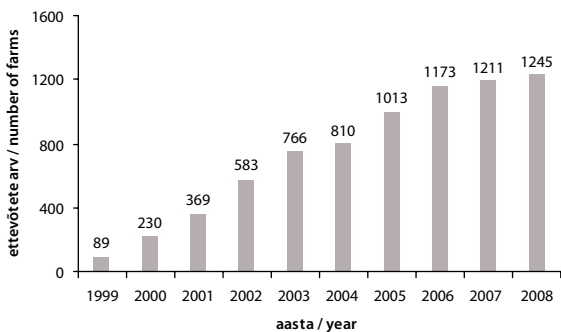
In comparison to plant and animal production, the organic processing and marketing development has been modest. In 2008 the organic farming register had total of 32 organic processors.

Organic products reach consumers mostly via direct sales and specialist organic shops, a few products are on sale in conventional stores. Consumer interest to purchase organic food has increased considerably. The areas of organic processing and marketing will undoubtedly develop soon, making organic food much more widely available, and this is a main aim of the Organic Farming Action Plan 2007-2013.

Joonis 1. Mahepõllumajandusmaa pindala 1999-2008
Figure 1. Area of organic land 1999-2008

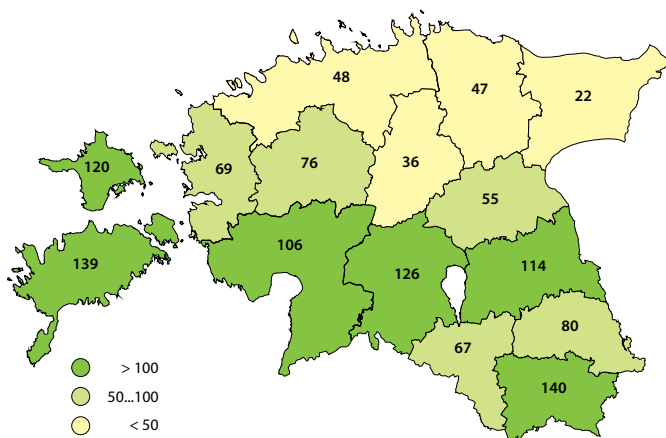

Joonis 2. Maheootõtjate arv 1999-2008
Figure 2. Number of organic farms 1999-2008

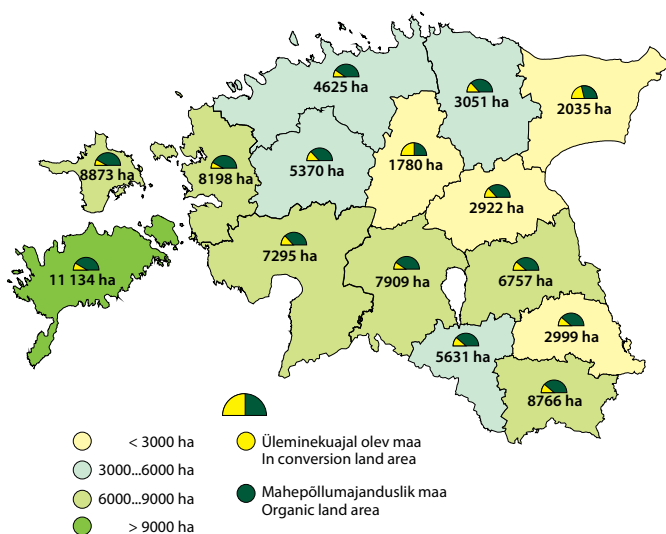
Joonis 3. Maheootjate paiknemine Eestis
(Mahepõllumajanduse registri andmed 2008)

Figure 3. Location of organic farms and organic land by counties in Estonia (Data of organic farming register 2008)

Joonis 4. Mahepõllumajandusmaa paiknemine Eestis maakonniti
(Mahepõllumajanduse registri andmed, 2008)

Figure 4. Location of organic land by counties in Estonia (Data of organic farming register, 2008)

Tabel 1. Mahepõllumajanduslik taimekasvatus Eestis 2007-2008
(Mahepõllumajanduse register 2008)

Table 1. Organic plant production in Estonia in 2007-2008
(Organic farming register 2008)

	2007	2008		
	KOKKU / TOTAL	KOKKU / TOTAL	s.h / incl.	
			üleminekuajal/ in conversion	Üleminekuaja läbinud / converted
			ha	ha
Põllumaa / Arable land	66 539	71 674	13 591	58 079
Teravili / Grain	9 917	11 721	2 455	9 265
Kaunvili / Pulses	135	88	15	73
Tehnilised kultuurid / Industrial crops	366	436	100	336
Kartul / Potatoes	213	188	15	173
Avamaa köögivilid / Field vegetables	45	46	3	43
Maasikas / Strawberries	34	29	4	25
Söödajuurvili / Root vegetables for fodder	4	4	1	3
Ühe- ja mitmeaastased heintaimed / Grasslands	54 302	56 609	9 579	47 031
Maitse- ja ravimtaimed / Herbs	137	82	1	81
Katmikkultuurid / Greenhouses	1	0,7	0,2	0,5
Haljasväetistaimed / Green manure	75	889	811	78
Mustkesa / Black fallow	1 310	1 577	607	970
Puuvilja- ja marjaaed / Orchards	1 202	1 221	294	927
Astelpaju / Sea-buckthorn	547	551	185	366
Viljapuuad / Fruits	402	401	52	349
Marjaaed / Berries	252	268	57	211
Puukool / Nursery	1	1	0	1
Looduslik rohumaa / Natural grassland	11 441	13 064	1 286	11 778
Kasutamata põllu- majandusmaa / Unused agricultural land	349	322	36	286
Põllumajandusmaa kokku / Total agri- cultural land	79 531	86 281	15 207	71 074
Karjatatav mittepõllu- majanduslik maa / Grazed non-agricultural land	1 997	1070	291	779
Maa kokku	81 528	87 347	15 498	71 849

Mahepõllumajanduslik taimekasvatus

2007. aastal oli Eestis 81 528 hektarit mahepõllumajanduslikku maad. 2008. aastal suurenes mahemaa pind 87 347 hektarini, millest üleminekuaja oli läbinud 71 849 ha (82 %).

Mahepõllumajanduslikku taimekasvatust iseloomustab rohu- maade suur osatähtsus – 81%. Eesti pole sellega unikaalne, nii on see paljudes riikides.

Üleminekuaja läbinud maal kasvatati teravilja 2008. aastal 9265 hektaril, selle pind suurenes nelja aastaga (võrreldes 2004. a) kaks ja pool korda. Kõige rohkem kasvatatakse kaera ja otra (60% teraviljade pinnast), mis lähevad põhiliselt loomasöödaks. Teraviljadest on suurim nõudlus speltanisu järele, millest valmistatud jahu ja helbed on minev kaup. Seda kasvatati 89 hektaril.

Ligi kaheksa korda on võrreldes 2004. aastaga suurenenud tehniliste kultuuride (eelkõige rapsi) kasvupind. Tuleb aga arvestada, et tehnilisi kultuure kasvatatakse ikka veel väga vähe, nende üleminekuaja läbinud pind oli 2008. aastal 336 hektarit.

Kahjuks ei ole Eestis maheköögiviljakasvatus viimastel aastatel laienenud, kuigi praegune toodangu maht ja valik nõudlust rahuldada ei suuda. Oma osa etendavad siin maheköögivilja väike saagikus ja rohke käsitsitöö. Kartuli pind on võrreldes 2004. aastaga isegi mõnevõrra vähenenud.

Viljapuuaiadades on valdavalt õunapuud, pisut on ka ploome ja kirsse. Marjakultuuridest väärib eraldi nimetamist astelpaju, mille mahepind suurenes nelja aastaga pea kaheksa korda (2008. a 366 ha). Esimesed maheastelpaju tooted on juba ka müügil.

Maitse- ja ravimtaimede kasvupinnast moodustab suurema osa valge sinep. Maitse- ja ravimtaimi korjatakse ka kontrollitud mittehavitavate aladelt. 2008. aastal oli selliseid alasid 247 hektarit, sealt korjatavate taimede nimekirjas oli 79 liiki.

Organic plant production

In 2007 there was 81 528 ha of organic agricultural land in Estonia. In 2008 organic land has increased to 87 347 ha, out of which 71 849 ha (82%) had gone through the conversion period.

As characteristic of organic agriculture, large areas were grassland (81%). This is not unique to Estonia and is found in many countries.

9265 ha were covered by organic grains, showing a growth of 2,5 times in four years (compared to 2004). The most popular crops were oats and barley (60% of total area covered by grain), which were mostly grown for animal feed. Spelt wheat (the most sought after grain by consumers, especially as flour or flakes) was grown in 89 ha.

The area covered by industrial crops (mostly oil seed rape) enlarged almost eight times in four years. At the same time the amount of organic industrial crops grown is still very small - in 2008 it was only 336 ha.

Unfortunately, organic vegetable growing has not expanded, and the current quantity and selection of vegetables is not enough to meet the consumer demand. Small yields and the large amount of handwork required are significant factors.

In comparison to 2004 the area where potatoes were grown has even slightly decreased.

The most popular fruits grown are apples. Plums and cherries are grown as well. It is worth noting that among berries the area of organic sea-buckthorn has nearly quadrupled in four years (366 ha in 2008). The first organic sea-buckthorn products are already for sale.

White mustard takes up the largest area of culinary and medicinal plants. Herbs are picked also from uncultivated organic land, 79 plant species from 247 ha of land in 2008.

Mahepõllumajanduslik loomakasvatus

Maheloomakasvatusega tegeleb ligi kaks kolmandikku maheetootjatest. Kasvatatakse eelkõige lambaid (2008. a 33 860) ja veiseid (18 215). Viimastel aastatel ongi laienenud just lamba- ja lihaveisekasvatus, teiste loomade arv on püsinud enam-vähem sama. Maheloomi on kõige arvukamalt Saaremaal, järgnevad Hiiu-, Võru- ja Valgamaa.

Väärrib märkimist, et kõigest Eesti lammastest moodustavad umbes kolmandiku mahelambad. Rohkem kui 100 lambaga ettevõtteid oli 2008. aastal 84. Kõige rohkem on mahelambaid Saare- ja Valgamaal.

Lihaveise ammlehmi pidas 281 tootjat, rohkem kui 30 ammlehma oli 29 tootjal. Kahes suurimas karjas on 130 ammlehma. Maakonniti oli kõige rohkem lihaveise ammlehmi Hiiumaal (577), Võrumaal (546) ja Läänemaal (533). Mahedalt peetavaid lihaveiseid oli 2008. aastal kokku 10844.

Maheetootjate piimakarjad on enamasti väikesed. Suurimas karjas on 244 lüpsilehma, veel kolmes karjas on üle 100 lüpsilehma. Rohkem kui 20 lüpsilehmaga karju oli kokku vaid 36. Lüpsilehmi peeti 243 ettevõttes. Nii piimakarja pidajate kui ka lüpsilehmade arv on viimastel aastatel vähenenud. Maakonniti oli mahedalt peetavaid lüpsilehmi kõige rohkem Saaremaal (495), Viljandimaal (398) ja Hiiumaal (338). Mitmed piimakarjakasvatajad on üle minemas lihaveistekasvatusele või plaanivad seda.

Teisi loomaliike kasvatatakse üsna vähe (tabel 2). Sead ja kodulinnud on enamasti omatarbeks. Mahemune müüvad vaid üksikud tootjad, kuigi nõudlus nende järele on suur.

Mahemesindus pole viimastel aastatel eriti laienenud. Selliseid asukohti, kus mahenõuete kohaselt 3 km raadiuses oleks mahe-maa või looduslikud alad, pole just kerge leida.

Organic animal husbandry

Nearly two thirds of organic farmers in Estonia keep animals. Foremost are sheep (33 860 animals in 2008) and cattle (18 215 animals). Latterly the numbers of those species have grown; other species have stayed about the same. The largest number of organically reared animals is in Saare County followed by Hiiu, Võru and Valga County.

It is remarkable that about one third of all sheep in Estonia are organic. There were 84 enterprises with more than 100 sheep in 2008. The largest number of organic sheep are kept in Saare and Valga County.

Beef suckler cows were kept organically by 281 farmers. There were 29 farms with herds of 30 or more suckler cows; two largest herds had 130 suckler cows each. The three counties with the largest numbers of suckler cows are: Hiiu County (577), Võru County (546) and Lääne County (533). All together there were 10 844 beef cattle animals in 2008.

Usually organic dairy farms are small. The largest herds had 244 milking cows, apart from this there are three more herds with over 100 cows in them. There were only 36 farms that kept more than 20 cows. All together 243 farms had cows, this number as well as number of milking cows has decreased in last years. Comparing counties we see that Saaremaa was leading with 495 cows, followed by Viljandi County (398) and Hiiu County (338). Several dairy cattle farmers are planning or are in the process of changing over to beef farming.

Other animals are kept in quite a small numbers (table 2).

Poultry and pigs are kept mostly for own consumption. Only a few farmers sell organic eggs although the demand is high.

The number of organic bee-keepers has not increased during last years. It is not easy to find the areas fulfilling the organic requirement demanding natural or organic areas in 3 km radius around the hives.

Tabel 2. Maheloomade arv 2007–2008
(Mahepõllumajanduse register, 2008)

Table 2. Number of organic animals in 2007-2008
(Organic farming register, 2008)

	2007	2008		
	KOKKU / TOTAL	KOKKU / TOTAL	s.h / incl.	
			üleminekuajal/ in conversion	Üleminekuaja läbinud / converted
Veised / Cattle	15 890	18 215	2084	16 131
s.h lüpsilehmad / incl. milking cows	2 959	2 880	157	2 723
s.h lihaise ammlehmad / incl. suckler cows	2 826	3 879	432	3 447
Lambad / Sheep	27 932	33 860	4366	29 494
Kitsed / Goats	643	680	85	595
Hobused / Horses	1 647	1 708	165	1543
Sead / Pigs	278	253	1	253
Kodulinnud / Poultry	4 459	4410	182	4228
s.h munakanad / incl. laying hens	2 800	2831	141	2690
Küülikud / Rabbits	347	269	3	266
Mesilased (perede arv) / Hives	322	306	26	280
Muud / Other	7	9	6	3

Mahetoidu töötlemine

2008. aastal oli Eestis registreeritud 32 mahetöötlemisettevõtet. Suur osa neist valmistavad nii mahe- kui ka tavatoodangut. Vaid mahetooteid valmistavad peamiselt oma toorainet kasutavad mahetalud.

Töötlejate vähesus on mahetoidu kättesaadavuse peamisi takistusi. Enamasti peavad suured tööstused mahetoorme koguseid ja maheturgu veel liiga väikeseks, logistikat kalliks ning kahe tootmissuuna (mahe ja tava) ühendamist keerukaks.

Paljudel mahetootjatel on küll huvi oma saadusi väikeses mahus töödelda, kuid tihti selgub, et selleks vajalikud investeeringud ja muud kulutused on võrreldes loodetava käibega ebaproportsionaalselt suured. Väiketöötlemise käivitamist takistab ka oskusteabe ja toetuste nappus. Seetõttu korraldatakse ka järjest rohkem töötlemiskoolitusi.

Viimasel ajal on mahetöötlejate hulk siiski hakanud suurenema. 2008. aastal lisandus kümnekond mahetöötlejat.

Processing of organic food

In 2008 there were 32 registered organic processing enterprises in Estonia. The majority of these companies produced organic as well as conventional products. 100% organic food processing (where no conventional food processing occurs) is carried out mostly on the organic farms.

A shortage of organic food processors is one of the main reasons why local organic food is not more available. Large industries often find the available quantities of organic raw ingredients to be too small, the logistics too expensive and the combination of the two types of industry (organic and conventional) too complicated.

Many organic farmers have an interest in the small-scale processing of what they are growing themselves, but often it turns out that the investment needed to get started is disproportionate to the possible turnover. A shortage of support funding and specific knowledge of small-scale processing set up are among the hindering factors. Recently several processing trainings have been organised to improve this situation.

Finally the number of organic processors has started to increase. About ten new enterprises entered into the organic farming register in 2008 and there are more to come.

Mahetöötledajad / Organic processors:

- FIE Arvo Veidenberg Pajumäe talu (kohupiim ja jogurt / cottage cheese, yoghurt),
- AS Saidafarm (kohupiim, jogurt, juust / cottage cheese, yoghurt, cheese),
- Märjamaa Lihatööstus OÜ (veiste ja lammaste tapmine ja töötlemine / slaughtering, meat processing),
- AS Saaremaa Liha- ja Piimatööstus (sigade, veiste ja lammaste tapmine, liha lõikus, jahutatud ja külmutatud lihast tooted / slaughtering, meat processing),
- AS Pärnu Laht (külmutatud marjad / frozen berries),
- AS Saarek (külmutatud marjad / frozen berries),
- MTÜ Saare Mahe (õunamahl / apple juice),
- OÜ Sfinx-E (astelpaju moos, mahl, nektar / sea-buckthorn jam, juice, nectar),
- AS Salvest (kurgikonservid, moosid / cucumber preserves, jams),
- OÜ Koplimäe Mahe Talu (marjatamp, teraviljatooted: jahu, helbed jm / berry and cereal products),
- FIE Mait Rõõmussaar Raismiku talu (teraviljatooted: jahu, helbed jm / cereal products),
- Laine Jakobson (teraviljatooted: jahu, helbed / cereal products),
- Zerna talu (teraviljatooted: jahu, helbed / cereal products),
- Savikoti Agro OÜ (tera- ja kaunviljatooted: jahu, helbed jm / cereal and pulse products),
- AS Pere Leib Tootmine Pärnu osakond (kamajahu / cereal meal),
- AS Tartu Veski (teraviljatooted / cereal products),
- OÜ Vändra Leib (leivad, saiad, kuklid, pulbrilised pooltooted / bread, ready-mixes for baking),

- OÜ Elujõud (ürdid, teesegud / [herbs and herbal blends](#)),
- FIE Liisi Kutkina (maitseained, ürdid ja maitseainete segud / [herbs and herbal blends](#)),
- FIE Tiiu Väinsaar (teed ja teesegud / [herbs and herbal blends](#)),
- FIE Andrus Holts (maitseained, ürdid ja maitseainete segud; kõrvitsasukaad / [herbs and herbal blends](#), [candied pumpkin](#)),
- OÜ Süvahavva loodustalu (maitseained, ürdid ja maitseainete segud / [herbs and herbal blends](#)),
- OÜ Norman ravimtaimed (teesegud / [herbal blends](#)),
- OÜ Mahetalu (köögiviljatooted / [vegetable products](#)),
- OÜ Taali Mesila (meetooted / [honey products](#)),
- OÜ Saare Ökokeskus (toitlustamine / [catering](#)),
- OÜ Ökosahver (ainult pakendamine / [only packaging](#)),
- OÜ Sildest (ainult pakendamine / [only packaging](#)),
- OÜ Aarensen (ainult pakendamine / [only packaging](#)),
- TÜ Eesti Mahe (ainult varumine, hoiustamine, turustamine / [only storage and selling](#)),
- Soasepa Seemnekaubanduse AS (ainult teravilja turustamine / [only selling of cereals](#)),
- Rannu Seeme OÜ (ainult teravilja hoiustamine ja hulgimüük / [only storage and wholesale of cereals](#))

Mahetoidu turustamine

Kohalike mahetoodete valik pole turul veel kuigi mitmekesine, kuid see laieneb iga aastaga. Eelkõige saab osta töötlemata saadusi: puu- ja köögivilja, marju, kartulit, mett. Pakutakse ka leiba, teraviljasaadusi (jahu, helbed jm), kohupiima, jogurtit ja juustu, liha, moosi, mahla ning maitse- ja ravimtaimesegusid. Mahetoit on müügil mitmes ökopoes Tallinnas, Tartus, Haapsalus, Raplas, Kuressaares, Pärnus ja mujal. Mõnel neist on ka internetipood. Samuti hakkab mahetoit jõudma suurte toidupoodide riulitele. Väikese valiku leiab nt Tallinna ja Tartu kaubamajast, Stockman-nist ning Rimis, Selveri ja Maxima keti poodidest. Mitme linna turgudel leiab mahetootjaid oma kaupa müümas. Viimastel aastatel on mahetoodangu pakkujad olnud ühiselt väljas ka laa-tadel ja messidel. Tartlastele on aga näiteks Võru- ja Põlvamaa mahetalunike kaup kättesaadav tellimise alusel.

Suur osa mahetoodangust müüakse lähipiirkonna elanikele otse talust. Tootjate kontaktid on kättesaadavad mahepõllumajandu-se registris www.plant.agri.ee, müügiandmeid leiab ka aadressilt www.ceet.ee/mahe.

Viie maakonna, Saare-, Hiiu-, Põlva-, Võru- ja Viljandimaa mahe-tootjate kohta on olemas kaardid (seisuga 2006 ja 2007), kuhu on märgitud talude asukohad, kontaktandmed ja info, mida ühe või teise tootja käest kohapealt osta saab, kas talus pakutakse majutus- või toitlustusteenust jms. Kaardid valmisid Ökoloogilis-te Tehnoloogiate Keskuse, Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutu-se ja Eesti Biodünaamika Ühingu koostöös.

2007. aasta mais avas ukсед esimene tunnustatud mahetoidu restoran Saaremaa Maheköök, mille juures on ka väike ökopood. Restoran on pidevalt lahti vaid suvel, talvel teenindatakse üritusi.

Ehkki turustusvõimalused järjest laienevad ja tarbijate huvi suu-reneb, müüakse mahetootlejate vähesuse tõttu suur osa mahe-saadustest (peaaegu kogu piim ja suurem osa lihast) tavatöös-tuste tooraineks.

Organic food in the marketplace

The selection of local organic food in the marketplace is lacking variety at the moment, but it is growing from year to year. The majority of the products are not processed. Fresh produce like fruit and vegetables, berries, potatoes and honey are the most common. There are some producers of bakery products, grain produce, cottage cheese, yoghurt and cheese, meat, jams, juice and dried herbal blends.

Organic food is for sale in several organic and health-shops in Tallinn, Tartu, Haapsalu, Rapla, Kuressaare, Pärnu and elsewhere. Some of them offer home delivery service. Organic food is finding its way to the shelves of conventional food stores also. For example, small selections can be found at Tallinn & Tartu Kaubamaja, Stockmann and also at Rimi, Maxima and Selver chain-stores. Farmers can be found selling their products on the marketplaces of the major cities. In the city of Tartu, organic farm products from Võru and Põlva County are available through e-mail orders.

In fact, a large percentage of organic produce is sold directly from farms to surrounding clients. Producers' contact details are available from the Organic Farming Register at www.plant.agri.ee, and point of sale information is available at www.ceet.ee/mahe.

The five counties – Saare, Hiiu, Põlva, Võru & Viljandi have maps where the locations of the farms and farmers' contact details are clearly marked (state of 2006 and 2007). An overview is given about what is produced on the farm and what can be purchased from them; which farms offer accommodation or food and so on. The maps were put together by the Centre for Ecological Engineering co-working with the Estonian Organic Farming Foundation & the Estonian Biodynamic Association.

Organic producers have been jointly visiting fairs and events over the last couple of years.

Estonia's first certified organic restaurant Saaremaa Maheköök (with small shop) opened in the island of Saaremaa in May 2007. The restaurant is open during the summer months, and in the winter catering services are provided by order.

Despite the widening market opportunities for organic food and a growing interest from consumers, the majority of products (nearly all milk and most of meat) are sold as conventional food to processing industries. This is due to a shortage of organic processing companies.

Õigusaktid

Mahepõllumajanduse põhinõuded on ühesugused kogu Euroopa Liidus.

1. jaanuarist 2009 rakendusid uued ELi mahepõllumajanduse määrused: nõukogu määrus (EÜ) nr 834/2007 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 889/2008, mille väljatöötamise peamine eesmärk oli sõnastada mahepõllumajanduse olulisemad põhimõtted selgemalt ja arusaadavamalt ning võimaldada kohalikest tingimustest lähtuvalt suuremat paindlikkust.

Lisaks ELi määrustele reguleerivad Eestis mahepõllumajandust mahepõllumajanduse seadus ja selle rakendusaktid.

Euroopa Liidu mahepõllumajanduse määrustes on kirjas taime- ja loomakasvatuse, toidu ja sööda töötlemise, turustamise, kontrolli ning märgistamise eeskirjad. Eesti õigusaktides täpsustatakse põhiliselt kontrolli ja märgistamisega seotut.

Viited ELi määrustele ja Eesti õigusaktidele leiab Põllumajandusministeeriumi koduleheküljelt www.agri.ee (Põhivaldkonnad > Taimetervis > Mahepõllumajandus > Õigusaktid) ja Taimetoodangu Inspektsiooni koduleheküljelt www.plant.agri.ee (Valdkonnad > Mahepõllumajandus > Seadusandlus).

Legal acts

The basic rules of organic farming are uniform in all European Union member states.

From January 1st, 2009 the new EU Organic Farming Regulations (EC) No 834/2007 and (EC) No 889/2008 came into effect. The main purpose for updating it was to verbalize the most important principles of organic farming more clearly and comprehensively while at the same time allowing greater flexibility than the current regulation for taking into account local conditions.

On the national level organic farming is regulated by the Estonian Organic Farming Act and ordinances associated with it. Extensive EU organic regulation provides detailed rules for production, processing, marketing, control and labelling. Estonian legal acts mainly specify control and labelling.

References to the EU Regulations and Estonian Legal Acts, and also general organic farming information can be found on the Ministry of Agriculture website www.agri.ee and from the Plant Production Inspectorate's website www.plant.agri.ee.

Kontroll

Mahepõllumajanduse nõuete täitmist kontrollitakse põhjalikult, seda teevad olenevalt riigist kas eraõiguslikud või riiklikud järelevalveasutused.

Mahepõllumajanduse algusaastatel kontrollisid mahetootjaid eraorganisatsioonid Eesti Biodünaamika Ühing (alates 1990) ja Kagu-Eesti Bios (alates 1995) oma standardite alusel. Mahepõllumajanduse seaduse nõuete täitmist kontrollisid samad organisatsioonid riikliku järelevalve all aastatel 1999-2000.

2001. aastal kehtestati riiklik kontrollisüsteem.

Põllumajandustootjaid kontrollib Taimetoodangu Inspeksioon (TTI), mahetoidu ja -sööda töötlejaid, turustajaid ja tootlustajaid Veterinaar- ja Toiduamet (VTA).

Mahepõllumajandusega tegeleda soovija peab kõigepealt taotlema TTI-lt või VTA-lt ettevõtte tunnustamist. Tunnustatud ettevõtte kantakse mahepõllumajanduse registrisse.

Põllumajandusettevõtte tunnustamiseks tuleb esitada nõuetekohane taotlus koos vajalike dokumentidega ettevõtte asukohajärgses maakonnas asuvale Taimetoodangu Inspeksiooni büroole ajavahemikus 10. märts kuni 10. aprill (ajavahemik võib muutuda). Kui soovitakse alustada mahepõllumajandusliku loomakasvatuse (ainult juhul, kui mahetaimekasvatuse on juba tunnustatud), katmikkultuuride kasvatuse, seenekasvatuse või maheseemne ja vegetatiivse paljundusmaterjali ettevalmistamise ja turuleviimisega, saab tunnustamise taotluse esitada aasta läbi.

VTA-le saab samuti tunnustamise taotluse esitada aasta läbi.

Maheettevõtteid kontrollitakse kohapeal vähemalt üks kord aastas. Kui avastatakse nõuete rikkumine, on võimalik teha ettekirjutus, määrata trahv, nõuda üleminekuaja uuesti alustamist või ettevõtte tunnustatus kehtetuks tunnistada.

Nii tunnustamise kui ka järelevalve eest peavad maheettevõtjad igal aastal tasuma riigilõivu. Igal aastal väljastavad järelevalveasutused igale ettevõttele tõendava dokumendi, kus on kirjas, milline toodang on ettevõttes mahe.

Mahepõllumajanduse valdkonnas tegutsevate ettevõtete nimekiri asub Taimetoodangu Inspeksiooni koduleheküljel www.plant.agri.ee (Valdkonnad > Mahepõllumajandus > Mahepõllumajanduse register).

Control

The fulfilment of organic rules is thoroughly controlled. Depending on the country it is done by private or state bodies.

Organic farming in Estonia started with private standards and control bodies, the Estonian Biodynamic Association (from 1990) and South-East Estonian Bios (from 1995). In 1999-2000 under the state supervision the same organisations controlled farms according to the requirements of the Organic Farming Act.

The state's control system was implemented in 2001. The supervision of organic farm production is done by the Plant Production Inspectorate; food and feed processing, also marketing (incl. importing) is controlled by the Veterinary and Food Board.

The basis for certification is an application for approval that is submitted either to the Plant Production Inspectorate or the Veterinary and Food Board. An approved enterprise will be entered into the organic farming register.

An applicant wishing to register as an organic grower must supply relevant documents to the local bureau of Plant Production Inspectorate between 10 March to 10 April (can be changed). In areas of animal husbandry (only in case when plant production is already approved), mushroom growing, greenhouse production and preparation and placing on the market organic seeds and propagation material the applications can be entered year round.

To the Veterinary and Food Board the applications for approval can be submitted year round.

Companies previously registered will be checked at least once a year. When a violation of the requirements is discovered, a precept may be issued, or a fine imposed, the requirement to start a new conversion period may be enforced, or a decision to revoke approval may be taken.

Organic farmers have to pay state fees for certification and the yearly control inspection. Every year the control authorities provide documentary evidence to operators listing the range of their products.

The list of organic enterprises is located on the Plant Production Inspectorate's website www.plant.agri.ee.

Märgistamine

MAHETOODE

Märgistatakse riikliku ja/või Euroopa Liidu ökomärgiga (joonised 5 ja 6). Märgi asemel või lisaks sellele võib mahetootelt leida mõisteid ning nende tuletisi või deminutiive nagu „mahe-“ ja „öko-“ kas eraldi või kombineerituna.

Märgistatud saadused on kasvatatud mahepõllumajandusele üleminekuaja (kaks või kolm aastat) läbinud maal või pärinevad üleminekuaja läbinud loomadelt. Töödeldud toidus on vähemalt 95% põllumajanduslikke koostisosi pärit mahepõllumajandusest ning kasutatud on vaid selliseid tavakoostisosi, mis on kirjas määruse (EÜ) nr 889/2008 lisas VI.

MAHEPÕLLUMAJANDUSLIKKE KOOSTISOSI SISALDAV TOODE

Kui töödeldud toidus on mahetoodangut vähem kui 95%, ei või mahepõllumajandusele viidata selle müüginimetuses, seda saab teha vaid koostisosade loetelus. Ühtlasi näidatakse ära mahepõllumajanduslike koostisosade koguprotsent põllumajanduslikku päritolu koostisosade üldkogusest.

MAHEPÕLLUMAJANDUSELE ÜLEMINEKU JÄRGUS OLEV TOODE

Ülemineku järgus olev toode sisaldab ainult ühte põllumajanduslikku päritolu taimset koostisosa, mis on kasvatatud maal, kus üleminekuage on kestnud vähemalt 12 kuud enne koristust.

Tootel, millel on ükskõik milline eeltoodud viide mahepõllumajandusele, peavad alati olema toote valmistaja andmed ning teda kontrollinud järelevalveasutuse nimi või kood.

- Taimetoodangu Inspeksiooni kood on EE-TTI.
- Veterinaar- ja Toiduameti kood on EE-VTA.

Labelling

ORGANIC PRODUCTS

Organic food and animal feed is labelled with the Estonian or EU organic logo (figures 5 and 6). In addition (or instead of) the label the organic product can bear the Estonian terms „ökoloogiline“ (often used as the prefix „öko-“) and „mahe“, which are both legally acceptable terms in Estonian for „organic“.

Labelled products must originate from organic land or organic animals.

The organic farming label (logo) can be used for processed products where at least 95% by weight of the ingredients of agricultural origin are organic and only these non-organic ingredients are used that are listed in the regulation (EC) No 889/2008 annex VI.

PRODUCTS CONTAINING ORGANIC INGREDIENTS

For processed products where less than 95% of ingredients are from organic farming it is not allowed to use organic logo or make reference to organic farming in the sales description but only in the list of ingredients.

IN-CONVERSION PRODUCTS OF PLANT ORIGIN

Food produced from in-conversion crops shall contain only one crop ingredient of agricultural origin. A conversion period of at least 12 months before the harvest has been complied with.

Products that claim to be from organic farming always have to have the producer's contact information and the name or code of the inspection authority.

- Plant Production Inspectorate (EE-TTI).
- Veterinary and Food Board (EE-VTA).

Joonis 5. Eesti mahepõllumajandusele viitav märk. Kasutada võib nelja eri varianti ja mustvalgeid märke.

Figure 5. Different versions of the Estonian organic label, each can be used in a black and white form.

Joonis 6. Euroopa Liidu mahepõllumajandusele viitav märk. Lubatud on ka mustvalge märk. Praegune ELi märk asendatakse uue märgiga, mille kasutamine muutub kohustuslikuks 2010. aasta keskel.

Figure 6. The EU organic label can be used with two different texts in Estonian. It can be used in a black and white form. This label will be replaced by new label, the usage of new label will be compulsory from mid 2010.

Mahepõllumajanduse arengukava

Mahepõllumajanduse arengukava ettevalmistamise algatas Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus. Maheorganisatsioonide, Põllumajandusministeeriumi ja laiema sihtgrupi esindajate koostöös valmis arengukava ettepanek, mis sai lõpliku kuju ministeeriumis.

2007. aasta 9. mail kinnitas põllumajandusminister Eesti mahepõllumajanduse arengukava ja selle rakendusplaani aastateks 2007-2013.

Arengukava abil tahetakse tugevdada mahepõllumajanduse konkurentsivõimet, suurendada kohalike mahetoodete turuosa ning tagada kohaliku mahetoidu kättesaadavus tarbijale.

Eesmärk on 2013. aasta lõpuks võrreldes 2006. aastaga laiendada mahepõllumajandusliku maa pindala 72 800 hektarilt 120 000 hektarile, mahepõllumajandussaadusi tootvate ettevõtjate arv 1173-lt 2000-le, mahepõllumajandussaaduste töötlemisega tegelevate ettevõtjate arv 14-lt 75-le ja suurendada kodumaiste mahetoodete osa Eesti toiduturul 0,15%-lt 3%-le.

Arengukavas on kirjas nende eesmärkide saavutamise meetmed, mis jagunevad kuude rühma: tootmine; töötlemine; turustamine; koolitus, nõustamine ja teabe levitamine; teadus- ja rakendusuringud ning arendustegevus; seadusandlus ja järelevalve.

Põllumajandusministeeriumi ülesanne on arengukava vastavalt rakendusplaanile ellu viia ja hinnata selle eesmärkide saavutamist. Vajadusel arengukava täiendatakse.

Arengukava leiab Põllumajandusministeeriumi
koduleheküljelt www.agri.ee (Põhivaldkonnad >
Taimetervis > Mahepõllumajandus)

Organic farming action plan

The preparation of the Organic Farming Action Plan was initiated by Estonian Organic Farming Foundation. The proposal for this plan was prepared in cooperation with organic organisations, the Ministry of Agriculture and other stakeholders. The final version was compiled by the Ministry.

On May 9th 2007 the Estonian Ministry of Agriculture endorsed the Organic Farming Action Plan 2007-2013 and the plan for its implementation.

The strategic aim of this plan is to increase the competitiveness of organic farming and the number of products in the marketplace, making a variety of local organic food more easily available to the consumer.

The intention is to develop in comparison to year 2006 the organic agricultural area of 72 800 hectares to 120 000 hectares by 2013, to grow from 1173 active organic farms to 2000, to enlarge the number of organic processing facilities from 14 to 75 and to increase the percentage of Estonian grown organic products in the domestic market from 0.15% to 3% by 2013.

To meet these goals there are planned measures which are divided into six groups: producing; processing; marketing; training, advisory and distribution of information; research and development; legislation and control.

The Ministry of Agriculture is responsible for implementation of the Action Plan and evaluates its success. The Action Plan can be amended according to the need.

The Organic Farming Action Plan can be found on the Ministry of Agriculture website www.agri.ee.

Mahepõllumajanduse toetus

Mahepõllumajandusliku tootmise toetust makstakse Eestis alates 2000. aastast.

Pärast liitumist Euroopa Liiduga 2004. aastal on toetuse aluseks maaelu arengukava (MAK) põllumajandusliku keskkonnatoetuse meede. Toetussummast 80% katab Euroopa Liit ning 20% jääb Eesti riigi kanda. Toetust taotledes võtab tootja endale kohustuse jätkata mahepõllumajandusega vähemalt viis aastat.

Toetuse eesmärgid:

- säilitada ja suurendada bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust ning säilitada ja parandada mullaviljakust ja veekvaliteeti;
- toetada mahepõllumajanduse arengut ning aidata kaasa mahehoodangu mahu suurenemisele;
- toetada ja suurendada mahepõllumajanduse konkurentsivõimet.

MAK 2004-2006 toetus:

- püsi- ja looduslikud rohumaad, mille hektari kohta on ettevõttes vähemalt 0,1 lü, millest vähemalt 50% moodustavad mahepõllumajanduslikult peetavad loomad, 1156 krooni/ha aastas;
- teravili, kaunvili, tehnilised kultuurid, kartul, kesa ja lühiajalised rohumaad, 1516 krooni/ha aastas;
- avamaaköögiviljad ravim- ja maitsetaimed ning puuvilja- ja marjakultuurid, 3764 krooni/ha aastas.

2007. ja 2008. aastal võetud kohustuse täiendav nõue rohumaadele:

- rohumaad kohta peetakse aasta ringi hektari kohta vähemalt 0,3 lü maheloomi või rohumaad kasutatakse heinaseemne kasvatamiseks või kuni 2-aastase haljasväetisena sisseküntava rohumaana.

Organic farming support

Organic farming support has been paid in Estonia yearly from 2000. Since joining the EU in 2004, the basis for the distribution of support money has been the agri-environment support of the Rural Development Plan. 80% of the support money is covered by European Union and 20 % is covered by Estonian government. By applying for support the applicant assumes the duty to continue organic farming for at least five years.

The objectives of the support for organic production:

- to maintain and increase biological and landscape diversity and to maintain and improve soil fertility and water quality;
- to support the development of organic farming and to contribute to the increase in the volume of organic products;
- to support and improve the competitiveness of organic farming.

RDP 2004-2006 payments:

- for permanent and natural grasslands, per ha of which there are at least 0.1 LU in the enterprise and at least 50% of these LU are reared organically, the amount of support is EUR 73.91 per ha;
- support for grains, legumes, industrial crops, potatoes, black fallow and short-term grasslands is EUR 96.89 per ha;
- support for open field vegetables, fodder vegetables, medicinal and aromatic herbs and fruits and berries is EUR 240.54 per ha.

Additional requirement for grasslands in 2007 and 2008:

- in case of grasslands (except the grassland used as up to 2-year cover crop or growing of hayseed) at least 0.3 LU of organically kept animals in an enterprise per hectare a year.

Kontaktid / Contacts

Põllumajandusministeerium, Mahepõllumajanduse büroo
Ministry of Agriculture, Organic Agriculture Bureau

Tel: 625 6537, 625 6533, e-mail: mahe@agri.ee
www.agri.ee

**Taimetoodangu Inspektsioon (TTI),
Mahepõllumajanduse osakond**
**Plant Production Inspectorate
Organic Agriculture Department**

Tel: 671 2660, e-mail: plant@plant.agri.ee
www.plant.agri.ee

**Veterinaar- ja Toiduamet (VTA), Jaekaubanduse,
mahepõllumajanduse ja mitteloomse toidu büroo**
**Veterinary and Food Board, Office for retail sales,
organic farming and food of non-animal origin**

Tel: 605 4757, e-mail: vet@vet.agri.ee
www.vet.agri.ee

Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA)
Estonian Agricultural Registers and Information Board

Tel: 737 1200, e-mail: pria@pria.ee
www.pria.ee

Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus
Estonian Organic Farming Foundation

Tel: 522 5936, e-mail: airi.vetemaa@gmail.com
www.maheklubi.ee

MTÜ Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus
Centre for Ecological Engineering

Tel: 7422 051, e-mail: merit.mikk@gmail.com
www.ceet.ee

MTÜ Eesti Biodünaamika Ühing
Estonian Biodynamic Association

Tel: 514 8842, e-mail: karin@leho.ee

MTÜ Hiiumahe / Hiiu Organic

Tel: 516 7815, e-mail: lykogermann@hotmail.ee

MTÜ Saare Mahe / Saare Organic

Tel: 5649 0503, e-mail: aivar.kallas@gmail.com

TÜ Eesti Mahe / Estonian Organic

Tel: 5656 6489, e-mail: eestimae@hotmail.ee

MTÜ Läänemaa Mahetootjate Selts
Lääne County Organic Farmers' Society

Tel: 509 3002, e-mail: lauriantso@hotmail.ee

MTÜ Pärnumaa Mahe / Pärnu Organic

Tel: 511 3698, mahe.parnu@gmail.com

MTÜ Harju Mahetootjate Ühing

Harju Organic Farmers' Association

Tel: 5662 w6716, e-mail: maria@mahetalu.ee

